

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Villu Kõve: iga kohtunik peab olema valmis oma otsuseid avalikult selgitama

Villu Kõve: iga kohtunik peab olema valmis oma otsuseid avalikult selgitama

4. juuni 2021

“Vähene selgitustöö riivab inimeste õiglustunnet ning kahjustab kohtu ja õigusemõistmise autoriteeti,” ütles Riigikohtu esimees Villu Kõve täna kohtunike täiskogu ees peetud ettekandes.

Kohtunike täiskogu keskmis on sel aastal õigusemõistmise avalikkuse küsimused – menetluse kinniseks kuulutamine, istungite kajastamise piirangud ja toimikuga tutvumine. “Kohtunikele heidetakse üha enam ette suletust ja ajakirjandusvabaduse piiramist. Üldjuhul on see kriitika küll seotud vaid paari avalikkuse huvi pälvinud kohtuasjaga, kuid nende põhjal tehakse järeldusi kogu süsteemile,” nentis Villu Kõve.

Tallinna Sadama ja Mati Alaveri kaasused näitavad Riigikohtu esimehe sõnul ilmekalt, et kohtumenetluse avalikkuse regulatsioon on laialivalgus ja puudulik. “Tasakaalu leidmine menetlusosaliste huvide, isikuandmete kaitse, avalikkuse huvi ja ajakirjandusvabaduse vahel pole kerge ülesanne,” tunnistas Kõve.

Kohtupidamise avalikkuse eesmärk on kaitsta menetlusosaliste huve, kuid paradoksaalselt kannavad sama eesmärki ka menetluse avalikkusele kehtestatud piirangud. “Paratamatult on ja jääb selliseid istungeid, mida pole võimalik täies mahus avalikkuse tähelepanu all pidada ning osal juhtudel on piirangute kehtestamine vajalik. Kuid oluline on iga kohtuniku valmisolek oma lahendeid ja korraldusi põhjendada ning selgitada, vajadusel teha seda ka korduvalt ja avalikkuse ees,” rõhutas Riigikohtu esimees.

Tema sõnul tuleks erilist tähelepanu pöörata oportuuniteediga lõpetatud kriminaalasjadele, mille puhul pole sageli puhtinimlikult mõistetav, kuidas sellise tulemuseni jõuti. “Vähene selgitustöö riivab inimeste õiglustunnet ning kahjustab kohtu ja õigusemõistmise autoriteeti,” märkis Kõve.

Digilahendused vajavad parandamist

Riigikohtu esimees rõõmustas, et hoolimata koroonapandeemiast ning kohtusse jõudnud haldus- ja tsiviilasjade arvu märkimisväärselt kasvust suutsid kohtud mullu lahendada asju enamasti sama kiiresti kui seni. “Võib uhkust tunda, et Eesti kohtusüsteem on suutnud hoida õigusemõistmise kõrget taset ja tagada kohtuasjade lahendamise mõistliku aja jooksul olukorras, mida ei osanud keegi ette ennustada,” kiitis Kõve.

Seejuures on suur abi olnud tehnilistest lahendustest, mis võimaldasid virtuaalistungeid pidada, kuid kohtumenetluse digiteerimisel on veel pikk tee minna. “On kahetsusväärne, kui tehnilised lahendused dikteerivad istungite toimumisaegu: Registrate ja Infosüsteemide Keskus on andnud mõista, et tööpäeviti kell 10 ei ole mõistlik ja soovitatav virtuaalistungeid korraldada, kuivõrd sellel ajal on võrk koormatud ning IT-tugi hõivatud,” kirjeldas Riigikohtu esimees üht probleemi paljudest.

Samas ei tohiks Kõve hinnangul kirjaliku menetluse ja virtuaalistungi üha sagedasem kasutamine viia vahetute istungite kaotamiseni: “Inimesega vahetult suheldes on võimalik saavutada temaga parem kontakt, mis aitab vaidluse sisust paremini aru saada, suunata tunnistajat tõtt rääkima või menetlusosalisi kompromissi sõlmima. Kohtunikule peaks istungi korraldamisel jääma piisav otsustusvabadus.”

Kärped pikendaksid menetlusaegu

“Kohtuasjade arvu üldise kasvu, lisatööd andvate seadusemuudatuste ja koroonapandeemia ajal tehtud pingutuste valguses tundub mõneti uskumatu, et nüüd võivad kohtusüsteemi ees oodata eelarvekärped,” tunnistas Villu Kõve ja lisas: “Tuleks tõsiselt järele mõelda, kas soovitakse kahjustada üht Euroopa efektiivsemat ja õhemat kohtusüsteemi ning hakata seda hiljem veel suuremate kuludega uuesti üles ehitama.”

Riigikohtu esimehe sõnul peab kohtute kärpeid kavandades paratamatult arvestama, et need avaldavad mõju lahendamata asjade hulga ja mõistlikule menetlusajale. “Olukorras, kus kohtusüsteemi efektiivsus tugineb suuresti kohtus töötavate inimeste püsivale ülekoormusele, peaksime mõtlema hoopis kohtunike ja kohtuteenistujate motiveerimisele ning lisakohtade loomisele. Samuti sellele, kuidas muuta kohtusüsteemi tervikuna atraktiivsemaks tippjuristidele,” märkis Kõve.

Lõpetuseks peatus Riigikohtu esimees õigushariduse probleemidel, mida lahatakse põhjalikumalt 11. juunil Tartus toimival konverentsil. “Praegune ettevalmistussüsteem ei taga kõrgelt kvalifitseeritud juristide pealekasvu, mistõttu võib kogu õigussüsteem jääda hätta pädevate kohtunike, advokaatide ja prokuröride leidmisega. Kehvad õigusteadmised toovad kaasa ebakvaliteetsed seadused, haldusasutuste korraldused ja kohtuotsused, seaduste vohamise, nende pideva muutmise ja ülereguleerimise,” hoiatas Kõve.

Riigikohtu esimehe hinnangul peaks olukorra parandamiseks muu hulgas sisse viima juristide ühise kutseeksami, kehtestama sisulised raamnõuded akadeemilise õigusteaduse õppekavale ja rahastama üksnes neile nõuetele vastavate juristide ettevalmistamist.

Ettekande täistekstiga saab tutvuda siin [1].

Arno Põder
pressiesindaja
Riigikohus
55 637 043

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/villu-kove-iga-kohtunik-peab-olema-valmis-oma-otsuseid-avalikult-selgitama>

Lingid

[1]

<https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/%C3%B5iguslased%20materjalid/avalikud%20esinemised/Tai>